

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Energiteknologier og innovation«

COM(2013) 253 final

(2014/C 67/26)

Ordfører: **Gerd WOLF**

Medordfører: **Pierre-Jean COULON**

Kommissionen besluttede den 2. maj 2013 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

"Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Energiteknologier og innovation"

COM(2013) 253 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet, som vedtog sin udtalelse den 30. september 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 493. plenarforsamling den 16.-17. oktober 2013 (mødet den 16. oktober 2013) følgende udtalelse med 117 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Resumé

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) støtter de foranstaltninger, som Kommissionen påtænker at iværksætte.

1.2 EØSU understreger sin opbakning til et europæisk energifællesskab og en europæisk energialog.

1.3 Udvalget bakker op om målsætningen om en fælles, koordineret, sammenhængende og samarbejdsbaseret strategi for energipolitikens aktører.

1.4 EØSU mener, at man for enhver pris bør undgå alle former for bureaukratisk rigiditet, risikoaversion og markedsforvridninger i forbindelse med gennemførelsen af foranstaltningerne. Man bør fremme drivkræfter, der skaber nye ideer og koncepter.

1.5 Den vigtigste opgave er den teknisk-videnskabelige udvikling af teknologi og innovation på energiområdet. Det gælder især videreførelsen og videreudviklingen af den strategiske energiteknologiplan for EU (SET) i finansieringsperioden 2014-2020.

1.6 Gennem passende redskaber skal man sikre den bedst mulige balance mellem på den ene side nøje planlagt projektudvikling og på den anden side åbenhed over for mange forskellige nye metoder samt deres indbyrdes konkurrence.

1.7 Den enorme opgave, vi står over for, kan kun løses på lang sigt, hvis vi udnytter erfaringerne med og samspillet mellem et bredt spektrum af muligheder og koncepter og et tilsvarende bredt energimix.

1.8 Den forventede mangel på midler i FoU-budgettet i Horisont 2020 samt i medlemsstaternes FoU-budgetter gør det så meget desto vigtigere at udnytte EU's strukturfonde, Den Europæiske Investeringsfond og indtægterne fra EU's emissionshandelsystem og især også at styre den frie markedsøkonomis investeringspotentialer hen mod denne enorme udfordring.

1.9 Offentlige midler til forskning og udvikling skal investeres der, hvor forskningsmålne kræver det, men hvor der ikke kan forventes så store investeringer fra industriens side (jf. punkt 3.20).

2. Resumé af Kommissionens meddelelse

2.1 På baggrund af de udfordringer, vi vil stå overfor i tiden frem til 2020 og derefter fremlægger Kommissionen – som en integreret bestanddel af energipolitikken – sin strategi for at skabe ny teknologi og innovation.

2.2 Med henblik på dette agter Kommissionen:

— at udarbejde en integreret køreplan inden for rammerne af SET inden udgangen af 2013,

- at udvikle en handlingsplan for investeringer i samarbejde med medlemsstaterne,
- at styrke indberetningssystemet i samarbejde med medlemsstaterne,
- at opfordre de europæiske teknologiplatforme til at tilpasse deres mandat, struktur og deltagelse til den integrerede køreplan og
- at oprette en koordineringsstruktur under SET-planens styringsgruppe.

2.3 Med dette for øje opfordrer Kommissionen Europa-Parlamentet og Rådet til:

- at bekræfte deres støtte til SET,
- at tilslutte sig de foreslåede centrale principper og udviklinger samt
- at støtte tilpasningen af ressourcer på EU-plan, nationalt og regionalt plan og private kilder til dette.

2.4 Desuden opfordrer Kommissionen Europa-Parlamentet og Rådet til:

- at øge koordineringen af deres forsknings- og innovationsprogrammer på energiområdet, at bruge midler fra EU's strukturfonde, Den Europæiske Investeringsfond og indtægterne fra EU's emissionshandelssystem med henblik herpå samt i større omfang at integrere de enkelte nationale og regionale programmer via den europæiske energiforskningsalliance,
- at øge samarbejdet i form af fælles aktioner og klynger og
- at støtte en hurtigere markedsintroduktion af bæredygtige energiteknologier.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Udvalget har i adskillige udtalelser gjort opmærksom på den enorme opgave, det er at sikre Europa en bæredygtig, sikker, klimavenlig og økonomisk acceptabel energiforsyning i lyset af det stigende globale energibehov, den vanskelige ressourcesituation og klimaproblematikken.

3.2 Udvalget betragter nærværende udtalelse som endnu en vigtig etape på den lange vej mod målet og giver følgelig sin fulde støtte til Kommissionens planlagte foranstaltninger.

3.3 Det er nødvendigt med en fælles, koordineret og samarbejdsbaseret strategi for alle de berørte aktører, navnlig

- Det Europæiske Råd
- Europa-Parlamentet
- Kommissionen og dennes forskellige politikområder
- medlemsstaterne og deres organer
- de lokale og regionale myndigheder
- industrien, herunder SMV'er
- forskningsorganisationer og universiteter
- politiske partier, repræsentanter for civilsamfundet, arbejdsmarkedets partnere og borgerne

for at målet kan nås i det hele taget, og at det kan lade sig gøre inden for rimelighedens rammer.

3.4 Udvalget mener, at dette vil være tilfældet for Kommissionens påtænkte foranstaltninger og støtter dem derfor fuldt og helt. Samtidig anbefaler udvalget, at man i hele denne proces også altid tager hensyn til den internationale situation og samarbejder med de tilsvarende programmer i tredjelande.

3.5 Udvalget understreger sin opbakning til et europæisk energifællesskab ⁽¹⁾, som er den nødvendige ramme for at nå disse mål på den mest effektive måde. Udvalget fremhæver ligeledes sin tilslutning til den europæiske energidialog ⁽²⁾ for at inddrage borgerne i beslutningsprocessen og indsatsområderne som interessenter og aktører i civilsamfundet.

3.6 Det kræver imidlertid optimal information og gennemsigtighed omkring de forskellige muligheder, deres udviklingsniveau, chancer, risici, omkostninger og følgevirkninger ⁽³⁾.

3.7 Selv om de foranstaltninger og forudsætninger, som Kommissionen foreslår og som udvalget støtter, er nødvendige, så indebærer gennemførelsen af dem imidlertid også nogle potentielle problemer eller konflikter, som for enhver pris bør undgås.

3.8 Det gælder bl.a. tendensen til en alt for centralistisk, træg og planøkonomisk procedure, som er karakteriseret af overregulering og formelt bureaukrati.

3.9 Udvalget advarer mod risikoen for administrativ træghed, ineffektivitet og bureaukrati og henviser bl.a. til sin udtalelse om "Forenkling af gennemførelsen af rammeprogrammerne for forskning" ⁽⁴⁾. Udvalget bifalder Kommissionens indsats på dette område og anbefaler derfor stærkt, at man følger samme strategi også i denne sammenhæng.

⁽¹⁾ EUT C 68 af 6.3.2012, s. 15-20.

⁽²⁾ EUT C 161 af 6.6.2013, s. 1-7.

⁽³⁾ EUT C 198 af 10.7.2013, s. 1-8.

⁽⁴⁾ EUT C 48 af 15.2.2011, s. 129.

3.10 Der kan imidlertid opstå yderligere problemer, fordi de institutioner, der yder og modtager støtte samt deres interessenter har en tendens til risikoskyhed. Det kan medføre, at man fortrinsvist yder støtte til allerede velkendte teknologier. Dette fænomen forstærkes yderligere af, at de beslutningstagende organer ofte mangler erfarne og anerkendte eksperter på de berørte fagområder.

3.11 En strategi, som er nøje planlagt på forhånd, er imidlertid i bedste fald hensigtsmæssig i de tilfælde, hvor der allerede findes et tilstrækkeligt vidensmæssigt og teknisk grundlag, hvor man altså kan definere de videre foranstaltninger klart og forudse de næste skridt, så yderligere ændringer eller innovation ikke bare er overflødige, men decideret uønskede.

3.12 Dette er ifølge Kommissionen netop ikke tilfældet på energiteknologiområdet, hvilket udvalget er helt enig i: **"EU skal have en stærk og dynamisk strategi for teknologi og innovation"**. Denne skal sikre, at også teknologier, der er forbundet med høj udviklingsrisiko støttes aktivt, hvis deres potentiale er lovende.

3.13 Det betyder, at de samarbejdsstrategier og -politikker, der skitseres i punkt 3.3, skal gennemføres i hele EU med henblik på at mobilisere og koordinere fælles kræfter. Samtidig skal man dog sikre, at der er en lang række forskellige tilgange og systemmetoder, samt at der hersker åbenhed over for innovative koncepter og regionale forhold; man skal med andre ord stimulere udviklingen med *trial-and-error*-ideer samt give plads til og fremme konkurrence.

3.14 Dette krav skal således supplere tilpasnings- og koordineringsforanstaltningerne. Med det for øje skal man med passende redskaber udtrykkeligt sikre en ordentlig balance mellem nøje planlagt projektudvikling på den ene side og åbenhed over for en række nye metoder på den anden side. Derfor er udvalget enig med Kommissionen i, at der skal skabes egnede rammebetingelser med dette for øje, der giver fleksibilitet, innovation, risikovillighed samt nye forskningsområder. Det kræver specifikke instrumenter og styringsstrukturer.

3.15 Dette gælder frem for alt også støtten til innovationsbaserede projekter i industrien. Der findes nemlig adskillige eksempler på, at netop de allervigtigste innovationer ikke er udgået fra de dominerende industrisektorer på markedet, men er kommet "udefra", f.eks. fra SMV'er. Med en statslig innovationspolitik, der lægger hovedvægten på at fremme nationale flagskibe, risikerer man at fejlbedømme den tekniske udvikling og undervurdere dens betydning. Flyvemaskinen blev netop ikke opfundet af jernbaneindustrien eller skibsindustrien. Eller – som

andre har påpeget tidligere – det elektriske lys er ikke en videreudvikling af stearinlyset. Man bør med andre ord ikke favorisere "stearinlyshandelen", når støtten fordeles, men holde udkig efter drivkræfter bag nye ideer og koncepter og støtte dem i særlig grad.

3.16 Kommissionens forslag rummer imidlertid endnu et potentielt spændingsfelt mellem innovation og markedsintroduktion. På den ene side giver innovation kun resultater, hvis den kan klare sig på markedet og overleve de almindelige startvanskeligheder, der ofte opstår. Støtte til markedsintroduktion (jf. punkt 3.26) eller endda påtvungne tariffer (f.eks. indfødningslovgivning) kan være yderst effektive i den forbindelse, men kan også give markedsforvridninger på lang sigt, hvilket sker på bekostning af bedre løsninger. Netop erfaringerne med indfødningsordninger viser, hvor vanskeligt det er at rette op på fejludviklinger, når først de er opstået. Dermed forhindrer man, at der skabes bedre løsninger og vigtigere foranstaltninger. Man bør altså kun yde støtte til markedsintroduktion af nye teknologier, indtil de har opnået en fornuftig markedsandel.

3.17 Udvalget efterlyser derfor en grundig analyse af problematikken. De potentielle støtteinstrumenter til markedsintroduktion bør så absolut udgøre en stabil og pålidelig ramme for investeringer, men samtidig bør man sikre – f.eks. ved at udstyre dem med tilstrækkelig forhåndsintegreret degression – at man undgår de førnævnte markeds- og innovationsfjendtlige ulemper (jf. også punkt 3.25 og punkt 3.26).

3.18 Den vigtigste opgave på energiområdet er efter Kommissionens og udvalgets mening dog teknisk-videnskabelig udvikling af teknologi og innovation på energiområdet. Det drejer sig altså om samspillet og spændingsfeltet mellem grundforskning, udvikling, demonstration og innovation med henblik på en vellykket markedsintroduktion af de teknikker, processer og organisationsformer, som er nødvendige forudsætninger for omstillingen af vores nuværende energiforsyning i overensstemmelse med energikøreplanen 2050 og derefter, men som stadig står hen i det uvisse.

3.19 Det drejer sig især om en hensigtsmæssig videreførelse og videreudvikling af den hidtil yderst vellykkede strategiske energiteknologiplan for EU (SET)⁽⁵⁾ i finansieringsperioden 2014-2020.

3.20 I forbindelse med brugen af offentlige midler – altså de penge (eller obligatoriske afgifter), som stammer fra skattekammerne eller erhvervslivet – er det principielle spørgsmål dog, hvilke mål, disse midler skal eller må finansiere og hvad der skal finansieres af det private erhvervsliv. Udvalget vil i denne sammenhæng ikke komme ind på den juridiske side af sagen, men vil fokusere på de indholdsmæssige og tematiske aspekter. Udvalget mener, at al støtte fra Kommissionens side (som jo

(5) EUT C 21 af 21.1.2011, s. 49-55.

finansieres af offentlige midler) skal koncentreret om de opgaver, som ikke umiddelbart er i det private erhvervslivs søgelys. Det skyldes typisk følgende:

- en høj udviklingsrisiko, som opvejes af en stor nytteværdi, hvis projektet lykkes,
- meget store omkostninger, som kun kan dækkes ved at sammenlægge bidrag fra en lang række offentlige kilder,
- der går for lang tid, inden der kan drages praktisk nytte af projektet,
- der er tale om tværgående teknologier eller nøgleteknologier (f.eks. nye materialer),
- resultatet kan ikke uden videre markedsføres, men har afgørende overordnet social eller miljømæssig betydning.

3.21 Med forbehold af ovennævnte bemærkninger støtter udvalget således også Kommissionens forslag om, "at SET-planen skal fokusere mere på integration af energisystemer, integration af aktiviteter i innovationskæden og øget koordinering af europæiske industriinitiativer (EII'er) og den europæiske energiforskningsalliance for at støtte disse mål" ⁽⁶⁾.

3.22 Udvalget mener, at en hensigtsmæssig videreudvikling af den europæiske energiforskningsalliance er en vigtig organisatorisk metode til at opnå fælles fodslag og effektivitet i Europa på alle energirelaterede områder, hvilket f.eks. hidtil har været nøglen til succes for den europæiske forskning i fusionsenergi inden for rammerne af de tidligere EURATOM-programmer. Derfor er det vigtigt, at den europæiske energiforskningsalliance får en FoU-orienteret styringsstruktur, hvor man f.eks. behandler de respektive FoU-relevante problemstillinger samlet og sammenlægger den faglige ekspertise i Europa. Hvad sidstnævnte angår, henstiller udvalget endnu engang til, at Kommissionen yder et kvalificeret, fagkyndigt og vægtigt bidrag til beslutningsprocessen og fordelingen af de forskellige midler.

3.23 Når det gælder de reelle omkostninger og det budget, Kommissionen stiller til rådighed, gentager udvalget sin skuffelse – som det ofte har givet udtryk for – over, at de midler, der blev øremærket til Horisont 2020 i den finansielle ramme 2014-2020 på ingen måde står mål med opgavernes omfang og problemernes betydning.

3.23.1 Så meget desto vigtigere er det, at man på den ene side udnytter de begrænsede FoU-midler fra Horisont 2020 optimalt (direktiver om offentlige indkøb!), så de fungerer som løftestang og incitament, der skal få medlemsstaterne selv

og det private erhvervsliv til at foretage betydeligt større FoU-investeringer.

3.24 På den anden side bliver det ikke mindre vigtigt at – som Kommissionen foreslår – finde nye finansieringskilder, dvs. at udnytte EU's strukturfonde og de europæiske investeringsfonde samt de (efterhånden meget begrænsede) indtægter fra EU's emissionshandelssystem, og især også at styre den frie markedsøkonomis investeringspotentiale hen mod denne enorme udfordring.

3.25 Som udvalget ligeledes allerede flere gange har henstillet, kræver det imidlertid, at man langt om længe får ryddet op i det herskende kaos af nationalt orienterede konkurrencefjendtlige markedsinterventioner og i stedet skabe pålidelige regler, der gælder i hele EU ⁽⁷⁾, for at give investorerne planlægnings-sikkerhed og de nødvendige incitamenter.

3.26 Et særlig grelt eksempel på innovationsfjendtlig lovgivning er som allerede nævnt konsekvenserne af de såkaldte indfødningsordninger, der findes i nogle medlemsstater, og som medfører, at intermitterende energikilder tildeles for megen støtte. I begyndelsen var den nævnte lovgivning et yderst effektivt instrument til startstøtte og markedsintroduktion, men har efter denne gode begyndelse efterhånden resulteret i en uhensigtsmæssig begunstiggelse af nogle modtagere, hvilket delvist har medført et så kraftigt prisfald på elektricitetsmarkedet, at det hverken kan betale sig for virksomhederne at stille reservekapacitet til rådighed og videreudvikle den teknisk, eller at investere i og udvikle den hårdt tiltrængte lagringsteknologi.

3.26.1 Det betyder desuden, at der opstår en paradoksal og grotesk situation, hvor slutbrugeren af elektricitet kommer til at betale for den store omkostningsforskel mellem de lave (eller ligefrem negative) markedspriser på den ene side og indfødningsstarifferne på den anden side, der ligger langt over det gennemsnitlige markedsniveau.

3.26.2 Det gør forbrugerpriserne for energi urimeligt høje, hvilket ikke kun er et problem for den europæiske økonomi, men også er en af årsagerne til den energifattigdom, som udvalget netop har behandlet i en udtalelse (TEN/516).

3.27 Med dette eksempel vil vi endnu engang illustrere den komplekse sammenhæng mellem innovation og markedsvilkår. Derfor gentager udvalget sin anbefaling om hurtigst muligt at afhjælpe problemerne for at give de hårdt tiltrængte investeringer i udvikling af innovative teknikker og processer fra det private erhvervslivs side tilstrækkelige incitamenter og en chance for at opnå økonomisk succes. Ellers opnår man det modsatte: selv det mest innovative firma vil, hvis det udsættes for konkurrence fra teknologier, der favoriseres og støttes massivt af staten, opleve tab, uundgåeligt gå konkurs og forsvinde fra markedet.

⁽⁶⁾ COM(2013) 253 final, punkt 2.8.

⁽⁷⁾ EUT C 198 af 10.7.2013, s. 1-8.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Med udgangspunkt i ovenstående bemærkninger støtter udvalget også nøgleprincipperne i Kommissionens meddelelse, navnlig:

- merværdi på EU-plan,
- fokus på hele energisystemet (produktion, infrastruktur, tjenester), når der fastlægges prioriteter,
- samling af ressourcerne og brug af en række finansielle instrumenter,
- mulighederne holdes åbne, samtidig med at der fokuseres på de mest lovende teknologier efter 2020.

Den enorme opgave, vi står over for, kan nemlig kun løses på lang sigt, hvis vi udnytter erfaringerne med et bredt spektrum af muligheder og koncepter samt samspejlet mellem dem i et tilsvarende bredt energimix. Det kræver pragmatisme, realitetsans og tålmodighed.

4.2 Med udgangspunkt i ovenstående bemærkninger støtter udvalget ligeledes de udviklingsmålsætninger, der beskrives i meddelelsen:

- udnyttelse af energieffektivitetens fulde potentiale,
- konkurrencedygtige løsninger,
- fremme af innovation i virkelige, markedsdrevne miljøer.

4.3 I lyset af navnlig de intermitterende vedvarende energikilders svagheder, som er beskrevet i de seneste sonderende udtalelser⁽⁸⁾, støtter udvalget Kommissionens hensigt om at lægge større vægt på at udvikle miljøvenlige systemer for grundbelastning eller energiforsyning, som er tilpasset til forbrugernes behov, hvilket ud over vedvarende energikilder som jordvarme bl.a. også omfatter fusionsenergi vha. ITER og det supplerende forskningsprogram.

4.4 På samme måde støtter udvalget fuldt og helt forsknings- og udviklingsindsatsen for udnyttelse af nuklear fission, hvilket

ikke uddybes nærmere her, fordi udvalget allerede har deltaget aktivt i en konference om emnet (Symposium: Benefits and limitations of nuclear fission for a low-carbon economy, Bruxelles, februar 2013).

4.5 Det omfatter naturligvis også udviklingen af egnede teknikker og processer for CO₂-opsamling og -lagring – selv hvis de begrænsede fossile ressourcer dermed opbruges endnu hurtigere – for i første linje hurtigst muligt at opnå en reduktion af CO₂-udledningen.

4.6 Desuden gentager udvalget sin anbefaling om, at man i forbindelse med udviklingen af intermitterende vedvarende energi skærper fokus på og giver øget prioritet til den udvikling, som er rettet mod de mangler, der fortsat hersker i det overordnede system. Det er en forudsætning for, at man kan opnå en mere forbrugerorienteret og nyttig energiforsyning.

4.7 Det handler først og fremmest om udvikling af energilagringsfaciliteter med tilstrækkelig kapacitet, der er så effektive og billige som muligt. Udvalget mener, at der er særligt stort efterslæb, når det gælder hensigtsmæssig videreudvikling og omfattende anvendelse af elektrokemi og elektrolyseteknik samt dertilhørende materialer. Lige som ved koncepterne for batteridrevet elektromobilitet vil man også ved (gennem gas eller væske) brændstofdrevet mobilitet (forbrænding eller brændstofcelle) samtidig kunne udvikle en systemisk forbindelse til intermitterende vedvarende energikilder.

4.8 EØSU henviser her til sin udtalelse, der blev udarbejdet på anmodning af det irske rådsformandskab⁽⁹⁾, hvor udvalget udtrykte bekymring over de stigende energipriser og konsekvenserne for borgerne og konkurrenceevnen. For at fremme en mere markedsorienteret konkurrence på området, foreslog udvalget i denne udtalelse at indføre en passende CO₂-prissætning (passende emissionshandel, afgift el.lign.) som den eneste foranstaltning til støtte for markedet for vedvarende energi. Selv om dette øger priserne for fossil energi og dermed også for el fra kul-, olie- eller gasfyrede kraftværker, overflødiggør det på den anden side en række andre tilskud eller tvangsforanstaltninger, som skævvrider markedet og driver omkostningerne i vejret. Indtægterne fra fordelingen af emissionsrettigheder bør derfor under ingen omstændigheder indgå i medlemsstaternes overordnede budget som ekstraintægt, men bør udelukkende anvendes til at udvikle og ibrugtage fremtidige effektive energisystemer. Kommissionens forslag om dette er derfor et skridt i den rigtige retning og bør støttes fuldt og helt.

Bruxelles, den 16. oktober 2013

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁸⁾ Ibid.

⁽⁹⁾ EUT C 198 af 10.7.2013, s. 1.